

EUROPSKA KOMISIJA
OPĆA UPRAVA ZA KLIMU
Uprava B - Europska & međunarodna tržišta ugljika

Upute br. 4
za usklađenu metodologiju besplatne dodjele emisijskih jedinica
za razdoblje EU ETS-a nakon 2012. godine

**Verifikacija izvješća s osnovnim podacima
usklađenog s Nacionalnim provedbenim mjerama i
verifikacija izvješća o metodologiji**

Završna verzija objavljena 14. travnja 2011. godine

Pregled sadržaja

1.	UVOD	3
1.1	Značaj Uputa	3
1.2	Pravni uvjeti	3
1.3	Dostupne informacije	4
1.4	Okvir postupka prikupljanja podataka	4
2.	PRIZNAVANJE VERIFIKATORA	5
2.1	Akreditacija ili drugi načini priznavanja	5
2.2	Potrebne kompetencije verifikatora	6
3.	VERIFIKACIJSKI POSTUPAK	6
3.1	Opći pristup	6
3.2	Djelokrug verifikacije	8
3.3	Procjena kvalitete izvješća o metodologiji	9
3.4	Procjena podataka	10
3.5	Postupanje po negativnom verifikacijskom mišljenju	10
3.6	Metodološki odabiri	11
3.6.1	Razina jamstva	11
3.6.2	Materijalna značajnost	11
3.7	Verifikacijsko izvješće	12
4.	POSEBNE TEME VEZANE ZA OSNOVNE PODATKE PREMA NACIONALNIM PROVEDBENIM MJERAMA (NIM)	13
4.1	Načela Provedbenih mjera Zajednice (CIM)	13
4.2	Uvjetovanost posebnih kompetencija	14
4.3	Definicije proizvoda i podaci o proizvodnji	15
4.4	Primjena elemenata obrasca	15
5.	PRILOG	17
5.1	Glavni elementi verifikacijskog izvješća	17
5.2	Prijedlog verifikacijskog očitovanja	18
5.2.1	Opći dio	18
5.2.2	Pozitivno verifikacijsko mišljenje	19
5.2.3	Pozitivno verifikacijsko mišljenje s komentarima	19
5.2.4	Negativno verifikacijsko mišljenje	19
5.3	Eksperimentalna verifikacija kapaciteta	20
5.4	Popis raspoloživih Uputa	21

1. UVOD

1.1 Značaj Uputa

Ove su Upute dio skupine dokumenata¹ koji su namijenjeni za potporu državama članicama i njihovim nadležnim tijelima u usklađenoj provedbi diljem Unije nove metodologije dodjele emisijskih jedinica za fazu III. EU ETS-a (nakon 2012. godine), uspostavljene Odlukom Komisije 2011/278/EU o "Prijelaznim i potpuno usklađenim provedbenim mjerama u širokoj primjeni u Zajednici (CIM) sukladno članku 10a. stavku 1. EU ETS direktive", kao i za pomoć u pripremi nacionalnih provedbenih mjera (NIM).

Ovaj dokument ne predstavlja službeno stajalište Komisije i nije pravno obvezujući.

Ove se Upute temelje na nacrtu koji je pripremio konzorcij konzultanata (Ecofys NL, Fraunhofer ISI, Entec). Pri njegovu nastajanju, u obzir su uzete rasprave tijekom nekoliko sastanaka neslužbene Tehničke radne skupine za referentne vrijednosti u sklopu Radne skupine III Odbora za promjenu klime (CCC), kao i pisani komentari dionika i stručnjaka iz država članica. Na sastanku je Odbora za promjenu klime, održanom 14. rujna 2011. godine, zaključeno da ove smjernice odražavaju mišljenje Odbora.

1.2 Pravni uvjeti

Revidirana je EU ETS direktiva² uvela u Zajednici potpuno usklađena pravila za dodjelu emisijskih jedinica temeljem referentnih vrijednosti, s početkom primjene u 2013. godini. Sukladno članku 10a. stavku 1. EU ETS direktive, ove Provedbene mjere Zajednice (CIM)³ nalažu državama članicama prikupljanje odgovarajućih osnovnih podataka (članak 7. CIM-a) u svrhu pripreme Nacionalnih provedbenih mjera (NIM), sukladno članku 11. stavku 1. EU ETS direktive. Te podatke verificira neovisno tijelo (članak 8. CIM-a).

Svrha je ovih Uputa pružiti potporu državi članici u postavljanju odgovarajućih uvjeta za verifikaciju izvješća s osnovnim podacima sukladno NIM-u, te biti od pomoći verifikatorima koji obavljaju terenski rad.

Ove Upute ne obuhvaćaju uvjete koji se odnose na dodjele odobrene sukladno članku 10c. EU ETS direktive.

¹ Sveobuhvatan se popis Uputa nalazi u Prilogu, odjeljak 5.4.

² Direktiva 2003/87/EZ, odnedavno izmjenjena i dopunjena Direktivom 2009/29/EZ, iz čega je nastala tzv. "revidirana EU ETS direktiva". Preuzeti na <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CONSLEG:2003L0087:20090625:EN:PDF>

³ Nacrt Odluke Komisije od [...] kojom se određuju prijelazna u širokoj primjeni u Uniji pravila za usklađenu besplatnu dodjelu emisijskih jedinica sukladno članku 10a. Direktive 2003/87/EZ, vidi na http://ec.europa.eu/clima/documentation/ets/docs/decision_benchmarking_15_dec_en.pdf

1.3 Dostupne informacije

Ove Upute uglavnom nadopunjuju Upute 6/03 Europske organizacije za verifikaciju (EA 6/03)

Ove Upute nisu samodostatan dokument. Temelje se na relevantnim propisima i drugima dokumentima s uputama, a donose pojašnjenja kako treba primijeniti te druge dokumente (posebno EA 6/03) u kontekstu prikupljanja osnovnih podataka prema NIM-u. Sljedeće je dokumente nužno uzeti u obzir radi cjelovitog razumijevanja zadataka i uvjeta verifikacije osnovnih podataka prema NIM-u:

- EU ETS direktivu
- Provedbene mjere Zajednice (CIM)
- Smjernice za praćenje emisija i izvješćivanje⁴ (MRG iz 2007.), posebice odjeljak 10.4 Priloga I.
- EA 6/03 (Upute za ovlašćivanje verifikatora vezano za EU ETS direktivu)⁵
- Obрасce koje je za prikupljanje/unos podataka i izvješće o metodologiji pripremila Komisija [*uvrstiti xxx poveznicu*];
- Upute koje je Komisija pripremila u svrhu prikupljanja podatka, a koje pružaju dodatna tumačenja CIM-a [*uvrstiti xxx poveznicu*]
- sve relevantne propise države članice u kojoj se nalazi postrojenje.

Osim toga, država članice mogu organizirati radionice, pripremiti upute i/ili uspostaviti urede za pomoć operaterima i verifikatorima. U tom smislu, i Komisija je osnovala ured za pomoć, namijenjen nadležnim tijelima. Općenito, verifikatori i operateri bi trebali tražiti informacije od nadležnog tijela koje će se, pak, obratiti uredu za pomoć⁶ Komisije samo ukoliko traženu informaciju ne mogu dostaviti sami.

1.4 Okvir postupka prikupljanja podataka

NIM nalažu: izvješće s osnovnim podacima & izvješće o metodologiji

Svaki operater nadležnom tijelu dostavlja izvješće s osnovnim podacima za svako postrojenje. U tu svrhu, država članica može koristiti obrazac u *excel* obliku kojega je pripremila Komisija, ili drugi elektronski obrazac koji u najmanju ruku zahtijeva unos podataka iste vrste. Operateri tom izvješću moraju dodati izvješće o metodologiji koje prikazuje na koji su način određeni podaci za izvješće. Komisija je također pripremila obrazac izvješća o metodologiji. Kao izvješće o metodologiji, države članice mogu dostaviti prevedene, izmijenjene i dopunjene obrasce.

Dužnost je operatera pobriniti se da izvješće s osnovnim podacima sukladno NIM-u verificira stručan i neovisan verifikator temeljem izvješća o metodologiji. Zajedno s izvješćem s osnovnim podacima i izvješćem o metodologiji, verifikacijsko izvješće⁷ se dostavlja nadležnom tijelu.

⁴Odluka Komisije 2007/589/EZ od 18. srpnja 2007. kojom se utvrđuju smjernice za praćenje i izvješćivanje o emisijama stakleničkih plinova, sukladno Direktivi 2003/87/EZ Europskog parlamenta i Vijeća, uključujući nedavne izmjene i dopune. Izmjene i dopune koje se tiču djelatnosti uključenih od 2013. godine i dalje još nisu objavljene. Primjerak je moguće dobiti kod nadležnog tijela. Najnovija se, pročišćena verzija nalazi na <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CONSLEG:2007D0589:20100622:EN:PDF>

⁵<http://www.european-accreditation.org/n1/doc/EA6-03.pdf>

⁶ Više pojedinosti vidi na http://ec.europa.eu/clima/policies/ets/benchmarking_en.htm

⁷ Verifikacija nije potrebna ukoliko postrojenje nije prihvatljivo za besplatnu dodjelu emisijskih jedinica, sukladno članku 10a.

2. PRIZNAVANJE VERIFIKATORA

2.1 Akreditacija ili drugi načini priznavanja

Sukladno CIM-u, pojam 'verifikator' podrazumijeva kompetentnu, neovisnu osobu ili verifikacijsko tijelo odgovorno za provedbu verifikacijskog postupka i izvješćivanja o istom, sukladno detaljnim uvjetima koje je postavila država članica sukladno Prilogu V. Direktive 2003/87/EZ. Prema tome, ovdje se predlaže jednostavan i pragmatičan pristup, koji države članice trebaju uzeti u obzir ukoliko nisu usmjerene k provedbi cjelokupnog akreditacijskog postupka namijenjenog za potrebe verifikacije osnovnih podataka prema NIM-u.

**Primijeniti
postojeći
sustav za
verifikatore**

Verifikatorima⁸ kojima je sukladno nacionalnim propisima⁹ dozvoljeno obavljanje verifikacije godišnjeg izvješća o emisijama postrojenja, države bi članice trebale dozvoliti obavljanje i verifikacije osnovnih podataka prema NIM-u. Ukoliko je postrojenje obuhvaćeno EU ETS-om tek od 2013. godine nadalje, države bi članice mogle razmisliti o primjeni istih kriterija prihvaćanja, posebice što se tiče istih zahtjeva za pružanje dokaza o njihovim kompetencijama, kao i kod verifikacije podataka dostavljenih Komisiji sukladno članku 9a. stavku 2.¹⁰ EU ETS direktive.

Međutim, nadležna tijela¹¹ i verifikatori moraju biti svjesni potreba za dodatnim kompetencijama radi procjene izvješća s osnovnim podacima sukladno NIM-u o kojima se govori u sljedećem odjeljku, te osiguravaju sve potrebne uvjete da verifikacijski timovi mogu zadovoljiti te potrebe. Ti uvjeti uključuju najmanje osposobljavanje o glavnim konceptima CIM-a, funkcioniranju relevantnih obrazaca za izvješćivanje i relevantnih dokumenata s uputama. Kod pitanja složenijih tehničkih naravi u pojedinim postrojenjima – kako se naglašava u odgovarajućem izvješću o metodologiji – verifikator procjenjuje je li potrebna pomoć vanjskih stručnjaka.

**Dodatne
kompetencije**

Preporučuje se da nadležno tijelo od verifikatora zatraži objašnjenje kako namjeravaju osigurati dodatne kompetencije potrebne za procjenu osnovnih podataka prema NIM-u.

⁸Ove upute ne naglašavaju razliku između verifikacijskog tijela i verifikatora kao pojedinca. Dužnost je verifikatora da uspostavi načine osiguranja da odgovarajući zahtjevi budu ispunjeni u okviru svakog zadatka.

⁹Dakako, ove Upute ne isključuju mogućnost da država članica može dozvoliti pojedincu da djeluje kao verifikator.

¹⁰To su podaci potrebni za usklađivanje ukupne gornje granice emisijskih jedinica od 2013. za nove djelatnosti i stakleničke plinove.

¹¹ U ovim Uputama, pojam „nadležno tijelo“ koristi se, kako za nadležno tijelo, tako i za akreditacijsko tijelo, budući da su države članice primijenile različite sustave raspodjele nadležnosti u postupku priznavanja verifikatora.

2.2 Potrebne kompetencije verifikatora

U određenoj mjeri¹², relevantno je poglavlje 6. Uputa Europske organizacije za akreditaciju (EA 6/03). Verifikator, posebice, mora biti sposoban “odabrati kompetentnu radnu skupinu (vodeći verifikatori/verifikatora prema EU ETS-u, neovisni ocjenitelji, i stručnjaci, prema potrebi) radi obavljanja određenog zadatka ugovorenog sa strankom/postrojenjem” u kontekstu osnovnih podataka sukladno NIM-u. Uvjeti iz odjeljka 5.2.4 Uputa Europske organizacije za akreditaciju (EA 6/03) vezani za kompetencije stručne skupine za verifikaciju moraju biti ispunjeni.

Kompetencije potrebne u kontekstu podataka prema NIM-u Osim kompetencija navedenih u Uputama EA 6/03, koje su u slučaju postrojenja usmjerene samo na emisije, za verifikaciju izvješća s osnovnim podacima sukladno NIM-u potrebne su najmanje sljedeće kompetencije:

- razumijevanje revidirane EU ETS direktive (a posebice, revidirani Prilog I. Direktive¹³), CIM-a i u njima sadržanih općih koncepata (vidi odjeljak 4.1);
- poznavanje granica sustava postrojenja s referentnom vrijednošću za proizvod (vidi Upute br. 9), podpostrojenja s nadomjesnim pristupom, kao i granice između njih;
- razumijevanje koncepta “podataka najveće ostvarive točnosti” kako je prikazano u Prilogu F. Uputa br. 3.

Ovisno o okolnostima određenog postrojenja, potrebne su najmanje još neke dodatne kompetencije navedene u odjeljku 4.2.

Uslijed kratkog raspoloživog vremenskog roka, koji onemogućava razvijanje relevantnih kompetencija među zaposlenicima verifikacijskog tijela, preporučuje se koristiti pomoć vanjskih stručnjaka. U tu svrhu, primjenjuju se preporuke iz odjeljka 6.4 (“Korištenje potpore tehničkih stručnjaka”) Uputa EA 6/03.

3. VERIFIKACIJSKI POSTUPAK

3.1 Opći pristup

Primijeniti opći pristup kao u MRG i EA 6/03

U načelu, verifikacija izvješća s osnovnim podacima slijedi pristup prikazan u poglavlju 5. Uputa EA 6/03. To je osobito slučaj kod svakovrsnih provjera podataka, o kojima ove Upute br. 4. ne donose pojedinosti. Kao dodatak drugim postojećim dokumentima, ovdje se nalazi više pojedinosti o procjeni izvješća o metodologiji. To svakako ne bi trebalo tumačiti kao da je procjena izvješća o metodologiji važnija od osiguravanja, odnosno prikupljanja osnovnih podataka.

“Tumačeći” zahtjeve iz Uputa EA 6/03 za provođenje tih aktivnosti, verifikator uzima u obzir da predmet verifikacije nije razina emisija u postrojenju, već da su to povijesne razine aktivnosti na razini podpostrojenja te drugi relevantni podaci. Nadalje, razmatra se izvješće o metodologiji a ne plan praćenja emisija kojega je odobrilo nadležno tijelo. Izvješće o metodologiji jest predmet verifikacije. Imajući to u vidu, tijekom verifikacije nužno se provode u nastavku navedene aktivnosti.

- Predugovorna procjena: temeljem dokumentacije koju je dostavio operater postrojenja, verifikator analizira je li u stanju provesti verifikacijske zadatke za predmetno postrojenje; kako bi donio valjan zaključak, verifikator mora

¹²Osobito neće biti primjereno primijeniti sveobuhvatan trajni ciklus kompetencija kako je opisano u odjeljku 6.1 Uputa EA 6/03, budući da se verifikacija izvješća s osnovnim podacima sukladno NIM-u ne odvija svake godine, već samo jednom.

¹³Uključujući upute koje je pripremila Komisija:

http://ec.europa.eu/clima/documentation/ets/docs/guidance_interpretation_en.pdf

odlučiti *inter alia* može li okupiti skupinu koja posjeduje sve kompetencije relevantne za predmetno postrojenje; nadalje, verifikator procjenjuje je li dovoljno vremena namijenjeno za provedbu verifikacijskih zadataka, kao i je li operater dostavio dovoljno dokumentacije za sastavljanje ponude, te može li poslovni rizik povezan s verifikacijom biti dostatno ublažen uz pripremu odgovarajućeg verifikacijskog pristupa.

Dokumenti koje treba dostaviti operater najmanje obuhvaćaju:

- izvješće s osnovnim podacima prema NIM-u (u obliku koji se primjenjuje u državi članici u kojoj je smješteno postrojenje)
 - izvješće o metodologiji
 - dozvolu i odobreni plan praćenja¹⁴, kao i druge odgovarajuće dozvole¹⁵
 - opis postrojenja (uključujući pojednostavljeni dijagram toka, radi jasnoće), ukoliko nije sastavni dio jednog od prethodnih dokumenata
 - kada izvješće s osnovnim podacima prema NIM-u sadrži samo skupne podatke o emisijama, stoga treba priložiti i verificirana izvješća o emisijama za godine početnog razdoblja
 - svu ostalu odgovarajuću dokumentaciju koja pomaže verifikatoru u razumijevanju aktivnosti koje se odvijaju u postrojenju, poput analize rizika koju je proveo operater (ukoliko je dostupna), dokumentaciju koja opisuje podatkovni tok i primijenjene postupke kontrole, kao i primijenjene informatičke sustave, itd.
- Strateška analiza: temeljem dokumenata koje je dostavio operater, verifikator analizira narav i složenost zadataka koje treba obaviti. Time stječe razumijevanje načina na koji je operater odredio podatke koje treba verificirati.
 - Analiza rizika: verifikator procjenjuje inherentne rizike, rizike kontrole i rizike otkrivanja koje treba očekivati s obzirom na ishod strateške analize.
 - Priprema plana verifikacije (i plana uzorkovanja) koji se temelji na prethodnim fazama.
 - Provedba verifikacijskog postupka (analiza postupka) sukladno pripremljenom planu verifikacije. Ukoliko su otkriveni pogrešni prikazi, sukladno tomu verifikator prilagođava stratešku analizu i analizu rizika, kao i plan verifikacije. Verifikator svakako obavlja terenski posjet postrojenju¹⁶, u svrhu pregleda rada mjerača i sustava nadzora, obavljanja razgovora i prikupljanja dovoljne količine informacija i dokaza. Nadležno tijelo može dozvoliti mogućnost da verifikator ne obavi terenski posjet postrojenju, ukoliko verifikator nakon što je obavio analizu rizika takav posjet smatra nepotrebnim. U tom slučaju, u verifikacijskom izvješću verifikator jasno obrazlaže opravdanost svoje odluke. Ukoliko verifikator u predmetnom postrojenju nikada ranije nije obavio nikakvu verifikaciju, tada je obavezan obaviti posjet postrojenju.
 - Na zahtjev verifikatora, operater mora ispraviti sve pogrešne prikaze ustanovljenje u izvješću s osnovnim podacima prema NIM-u. Prema potrebi, operater nadalje ažurira izvješće o metodologiji. Ako i pored korištenja postojećih podataka ostaju nedostaci, operater može predložiti primjenu konzervativnih procjena. "Konzervativno" u ovom kontekstu podrazumijeva nastanak niza pretpostavki kako bi se osiguralo da parametrima važnim za besplatnu dodjelu emisijskih jedinica budu pripisane vrijednosti na način da proizašla dodjela ne bude veća nego u slučaju primjene stvarne vrijednosti parametra.
 - Završne radnje. Verifikator sastavlja skup svih relevantnih korištenih dokumenata, kao i sve

¹⁴ Nije primjenjivo za postrojenje koje će biti obuhvaćeno EU ETS-om tek od 2013. godine.

¹⁵ Osobito dozvole zaprimljene sukladno Direktivi 2008/1/EZ.

¹⁶ Verifikator odlučuje temeljem analize rizika jesu li nužni posjeti dodatnim lokacijama, posebice stoga što se obrada podataka i aktivnosti nadzora obavljaju na drugim lokacijama, kao što je sjedište tvrtke ili drugi uredi izvan industrijskog objekta.

nalaze ranijih faza verifikacije koji se nalaze u dokumentaciji interne verifikacije, priprema verifikacijsko izvješće te provodi internu reviziju prije donošenja konačne odluke o verifikacijskom očitovanju koje iznosi. Naposljetku, verifikator operateru dostavlja verifikacijsko izvješće, uključujući verifikacijsko očitovanje.

3.2 Djelokrug verifikacije

“Redovna” verifikacija Djelokrug “redovne” verifikacije godišnjih izvješća o emisijama podrazumijeva da verifikator obavlja sljedeće aktivnosti:

1. procjenjuje jesu li podaci iz izvješća o emisijama vjerodostojni (odnosno, sadrži li izvješće pogrešne prikaze materijalne značajnosti);
2. procjenjuje je li operater provodeći aktivnost praćenja tijekom izvještajnog razdoblja i pripremajući izvješće o emisijama postupao sukladno odobrenom planu praćenja;
3. u konačnici daje preporuke za poboljšanja koje se temelje na nalazima verifikacije.

Međutim, nadležno tijelo ne dozvoljava plan praćenja kod osnovnih podataka povezanih s izvješćem u skladu s NIM-om. U tu je svrhu dozvoljeno koristiti samo podatke koji su već dostupni vezano za povijesne aktivnosti. Prema tome, nije moguće utvrditi uvjete za optimalno mjerenje, kako bi se ograničile mjerne nesigurnosti te provele odgovarajuće aktivnosti kontrole protoka podataka.

Jedan od najvažnijih zadataka operatera jest razviti metodologiju prikupljanja postojećih podataka – nadopunjenih nužnim (konzervativnim) pretpostavkama i procjenama – za potrebe određivanja osnovnih podataka i pripisivanja podataka podpostrojenjima. Cilj je koristiti samo “podatke najviše ostvarive točnosti”. U slučaju kada je za iste podatke dostupno više izvora, operater mora odabrati podatke najviše točnosti¹⁷, te priložiti podatke iz drugih izvora u svrhu dodatne potvrde. Suština tog postupka prikupljanja podataka mora biti dokumentirana u izvješću o metodologiji.

Budući da predmetno izvješće o metodologiji ne odobrava nadležno tijelo, verifikator ne može biti izuzet od donošenja suda o istom izvješću, sukladno članku 8. stavku 1. CIM-a, koji u drugoj rečenici navodi: “*Verifikacijski se postupak odnosi na izvješće o metodologiji i iskazane parametre [...]*”. U konačnici, djelokrug se verifikacije osnovnih podataka prema NIM-u može sažeto opisati na sljedeći način:

Djelokrug verifikacije osnovnih podataka prema NIM-u

- *temeljem izvješća o metodologiji*¹⁸, verifikator procjenjuje jesu li podaci sadržani u izvješću s osnovnim podacima prema NIM-u vjerodostojni¹⁹ (odnosno, da izvješće ne sadržava pogrešne prikaze materijalne značajnosti); te – jednako važno –

¹⁷ “Najviša ostvariva točnost” znači da su podaci utvrđeni s najnižom raspoloživom mjernom nesigurnošću, s mjernim sustavima koji se redovito provjeravaju i umjeravaju, te gdje tok podataka uključuje najniži inherentni rizik od pogrešnih prikaza, te gdje se ne pojavljuju nedostaci i dvostruka računanja, itd. S druge strane, pak, najniža se točnost pretpostavlja kada su podaci nepotpuni, temeljem mjerenja nepoznate mjerne nesigurnosti, ili su jednostavno proizašli iz procjene načinjene na temelju s njima slabo povezanih parametara.

¹⁸ Verifikacija se podataka zaključuje temeljem podataka povezanih sa završnom verzijom izvješća o metodologiji, u kojoj je operater načinio sve ispravke koje je verifikator temeljem svojih nalaza smatrao nužnim

¹⁹ Zadnja rečenica članka 8. stavka 1. CIM-a glasi: „*Verifikacija je usmjerena na pouzdanost, vjerodostojnost i točnost podataka koje je dostavio operater i završava verifikacijskim očitovanjem koje s razumnom sigurnošću navodi sadrže li prikazani podaci pogrešne prikaze materijalne značajnosti ili ne.*“

- verifikator daje očitovanje o kvaliteti izvješća o metodologiji sukladno odjeljku 3.3. Ono što je najvažnije, verifikator mora procijeniti je li načinjena valjana podjela postrojenja na podpostrojenja.

Ukoliko operater odluči odrediti početni kapacitet podpostrojenja uz pomoć “eksperimentalne verifikacije kapaciteta” (članak 7. stavak 3. točka b. CIM-a), verifikator nadgleda provedbu iste. Međutim, ove Upute naglašavaju da se to smatra zasebnim zadatkom i ne može se uključiti u postupak verifikacije osnovnih podataka prema NIM-u. Prilog (odjeljak 5.3) donosi daljnje upute za ovu temu.

3.3 Procjena kvalitete izvješća o metodologiji

Prije verifikacije podataka sadržanih u izvješću s osnovnim podacima prema NIM-u, verifikator procjenjuje kvalitetu izvješća o metodologiji. U tu svrhu, verifikator odgovara na sljedeća pitanja:

- jesu li odabrana podpostrojenja i njihove granice valjani;
- je li izvješće o metodologiji sukladno uvjetima CIM-a²⁰;
- je li prikazana metodologija transparenta, te omogućava li cjelovit uvid u sljedivost od primarnih izvora podataka do završnih iznosa navedenih u izvješću s osnovnim podacima prema NIM-u;
- mogu li se korišteni podaci kvalificirati kao “podaci najveće ostvarive točnosti”;
- je li izvješće o metodologiji proporcionalno složenosti postrojenja;
- je li izvješće o metodologiji cjelovito, u kojemu se ne pojavljuju nedostaci ili dvostruko računanje;
- ukoliko treba načiniti pretpostavke, te kada se određuju zamjenski podaci: je li primijenjena znanstveno utemeljena metoda, sukladno pravilima za dodjelu emisijskih jedinica i uputama vezanim za posebnosti industrijskih sektora (tj. Uputama br. 9)?

Operater mora ažurirati i poboljšati izvješće o metodologiji u svim dijelovima za koje je verifikator utvrdio da su nepotpuni ili sadrže pogreške, ili su, pak u suprotnosti s pravilima CIM-a. Operater ispravlja pripadajuće osnovne podatke sukladno svakom poboljšanju izvješća o metodologiji. Svaki nedostatak podatka mora biti zaključen na transparentan način. Ukoliko pak, prema mišljenju verifikatora neke pogreške ili nedostaci i dalje ostaju neriješeni, mogu nastati u nastavku opisane situacije.

- Ukoliko je očito da neki elementi izvješća o metodologiji nisu znanstveno opravdani, da krše uvjete CIM-a, ili nisu odgovarajuće usklađeni s uputama za posebnosti industrijskih sektora, ili pak da metodologija u znatnoj mjeri nije transparentna, te kada su pronađeni nedostaci toliko značajni da se verifikacija opravdano ne može izvršiti, verifikator izdaje negativno verifikacijsko očitovanje.
- Ukoliko verifikator opravdano sumnja u kvalitetu manje važnih elemenata metodologije, npr. povezano s određenom metodologijom procjene za dio zamjenskih podataka u svrhu popunjavanja nedostataka, te je sumnje nužno jasno naglasiti u verifikacijskom izvješću. Ukoliko se utvrdi da te nesukladnosti nemaju materijalnu značajnost, verifikator može nastaviti ispunjavati svoju zadaću

Moguće situacije povezane s izvješćem o metodologiji

²⁰ Za potrebe tumačenja uvjeta CIM-a, u obzir treba uzeti obrazac za unos podataka prema NIM-u, obrazac izvješća o metodologiji te dokumente s uputama koje je pripremila Komisija.

verifikacije podataka. Verifikacija može biti pozitivna ukoliko se temeljem izvješća o metodologiji utvrdi da su izvedeni podaci točni, te ukoliko operater ne može dostaviti točnije podatke.

- Ukoliko verifikator smatra da izvješće o metodologiji nagovještava kako su u njemu navedeni podaci koji nisu “podaci od najviše ostvarive točnosti”, verifikator će i o ovoj činjenici napisati napomenu u verifikacijskom izvješću. U svakom slučaju, ukoliko predmetne nesukladnosti nemaju materijalnu značajnost, verifikator može nastaviti obavljati verifikacijsku zadaću. Verifikacija može biti pozitivna ukoliko je temeljem izvješća o metodologiji potvrđeno da su izdvojeni podaci točni te ukoliko operater ne može pružiti preciznije podatke.

Budući da će verifikator opisati svoje nalaze i sve utvrđene nedostatke u verifikacijskom izvješću, time se omogućava nadležnom tijelu da pobliže procijeni nalaze verifikatora. Posebice, nadležno će tijelo biti u mogućnosti razmatrati napomene verifikatora vezane za temu opisanu u odjeljku 3.5 u nastavku.

3.4 Procjena podataka

Tijekom verifikacije, verifikator može pronaći pogrešne prikaze podatka ili nesukladnosti između podataka i izvješća o metodologiji. U takvom slučaju verifikator će od operatera zatražiti da ispravi pronađene pogreške, pogrešne prikaze ili propuste. Kada, pak, podaci potrebni za ispravak nisu dostupni, potrebno je navesti zamjenske podatke (odnosno, konzervativne procjene).

Verifikator mora odlučiti jesu li preostali pogrešni prikazi ili nesukladnosti materijalno značajni (vidi pododjeljak 3.6.2). Ukoliko, pak, na kraju verifikacije pogrešni prikazi ili nesukladnosti materijalne značajnosti ostanu nerazriješeni, verifikator daje negativno verifikacijsko očitovanje, kao i povezane napomene u verifikacijskom izvješću o svim preostalim pogrešnim prikazima i nesukladnostima s pojašnjenjima zašto se neki od njih smatraju materijalno značajni.

Ukoliko preostanu samo pogrešni prikazi ili nesukladnosti koji nisu materijalno značajni, verifikator daje pozitivno verifikacijsko očitovanje s napomenama (poznato i kao “kvalificirano verifikacijsko očitovanje”), te navodi predmetne nalaze u verifikacijskim izvješćima.

Kada nisu pronađeni pogrešni prikazi ili nesukladnosti, ili kada su svi pronađeni pogrešni prikazi i nesukladnosti u cijelosti ispravljeni, verifikator daje “posve pozitivno” verifikacijsko očitovanje.

Prijedlozi načina izražavanja u takvom očitovanju sadržani su u Prilogu (odjeljak 5.2).

3.5 Postupanje po negativnom verifikacijskom mišljenju

Razrješenje sukoba

U slučajevima negativnih verifikacijskih mišljenja proizašlih iz nezadovoljavajućih izvješća o metodologiji, ili ukoliko postoji nesuglasje između verifikatora i operatera oko metodologije sakupljanja podataka navedene u izvješću o metodologiji, nadležno tijelo može zatražiti od operatera da poboljša izvješće o metodologiji. Ukoliko ažurirano izvješće verifikatoru omogući da izda pozitivno verifikacijsko mišljenje, operater može verifikatoru ponovo podnijeti²¹ ovo izvješće s osnovnim podacima prema NIM-u i izvješće o metodologiji kako bi dobio pozitivno verifikacijsko izvješće²².

²¹ To je mišljenje koje operateru može omogućiti da dobije besplatne emisijske jedinice Članak 8. stavak 4. CIM-a navodi:

3.6 Metodološki odabiri

3.6.1 Razina jamstva

Sukladno članku 8. stavku 1. CIM-a: “verifikacija [...] dovodi do verifikacijskog mišljenja koje s razumnim jamstvom navodi jesu li podneseni podaci bez pogrešnih prikaza materijalne značajnosti.”

**Razina
jamstva**

Radi izvedivosti, ovaj bi navod trebao glasiti: “verifikator priprema i provodi verifikacijske radnje s ciljem donošenja verifikacijskog mišljenja kojim, temeljem podatkovnih izvora zabilježenih u izvješću o metodologiji, navodi s razumnim jamstvom jesu li podaci bez pogrešnih prikaza materijalne značajnosti.”

Očito je da će verifikator teško moći biti siguran da je operater uzeo u obzir sve postojeće relevantne podatke, s obzirom na retrospektivni karakter povijesnih podataka. Nije moguće utjecati na ili poboljšati kvalitetu podataka nametanjem uvjeta za buduće prikupljanje podataka. Međutim, obrazac izvješća o metodologiji kojega je pripremila Komisija od operatera zahtijeva objašnjenje na koji su način prikupljeni podaci, zašto ih se smatra podacima najviše ostvarive točnosti, kao i da dostave alternativne skupine podataka radi dodatne potvrde, ukoliko su, dakako, drugi izvori podataka dostupni (npr. primjenom korelacija s drugim parametrima kod kojim su podaci dostupni).

U tom kontekstu, verifikatoru treba pružiti mogućnosti pregleda sljedivosti revizije unatrag, sve do početne točke prikupljanja primarnih podataka, i to na način da ima uvid u, primjerice, proizvodni postupnik ili fakture za gorivo. Jasno je da će često biti obuhvaćeni i podaci koji nisu planirani za korištenje u ovu svrhu, i koji nisu predmetom aktivnosti vezanih za osiguranje kvalitete ili kontrolu. Takvi podaci nose veći verifikacijski rizik. Verifikator to mora uzeti u obzir kada priprema plan verifikacije radi postizanja razumnog jamstva.

3.6.2 Materijalna značajnost

Kada donosi verifikacijsko mišljenje, verifikator mora razmotriti jesu li pronađeni pogrešni prikazi (ako ih ne može ispraviti operater) materijalno značajni²³. Nadalje, verifikator treba imati graničnu vrijednost materijalne značajnosti kao parametar za izradu plana uzorkovanja. Materijalna značajnost podrazumijeva dva različita koncepta:

**Stručna
prosudba
verifikatora**

- za kvantificirane parametre, materijalna se značajnost može izraziti kao jasna granična vrijednost, npr. kao prosjek ukupnih emisija, ili kao apsolutni broj kao npr. “1000 t proizvoda A”
- drugi, pak, nalazi verifikatora moraju biti procijenjeni kvalitativno; ukoliko se temelje na stručnoj prosudbi verifikatora utvrđene bi okolnosti mogle dovesti do promjene mišljenja kod ciljanog korisnika izvješća (u ovom slučaju, nadležnog tijela); to se, primjerice može odnositi na slučajeve sustavnih precjenjivanja ili podcjenjivanja vrijednosti, čak i ako su pojedinačne pogreške niže od kvantitativne granice materijalne značajnosti, ili kada operater odbije ispravak utvrđenih pogrešnih prikaza.

“Država članica ne dodjeljuje besplatne emisijske jedinice postrojenju čiji podaci vezani za podpostrojenje nisu verificirani kao zadovoljavajući.” Ova se odredba ne odnosi samo na slučajeve više sile. Stoga, čini se logičnim da se operater mora ponovo obratiti verifikatoru radi ishoda pozitivnog mišljenja. Niti jedna odredba CIM-a ne dozvoljava nadležnom tijelu da odluči o izračunu dodjele emisijskih jedinica temeljem, primjerice, konzervativnih procjena.

²² Svako ponovno podnošenje mora biti u skladu s rokovima koje nalažu propisi države članice i EU ETS direktiva.

²³ Članak 3. točka t. CIM-a navodi: ‘pogrešni prikaz materijalne značajnosti’ znači pogrešni prikaz (propusti, pogrešni prikazi i pogreške, isključujući dopuštenu nesigurnost) u dostavljenim podacima koji, prema stručnoj prosudbi verifikatora, može utjecati na daljnje korištenje podataka od strane nadležnog tijela koje vrši izračun dodjele emisijskih jedinica.”

Drugi je primjer metoda procjene koja se primjenjuje za pripisivanje potrošnje topline sektorima koji su izloženi riziku izmještanja proizvodnje u treće zemlje, ili drugim sektorima. Iako ova metoda procjene u konačnici utječe na količinu emisijskih jedinica, može ju se prosuditi na kvalitativnoj razini, jer bi kvantitativna metoda zahtijevala raspoloživost alternativne metode koje bi dovele do drugih rezultata, koji bi se potom mogli primijeniti²⁴.

Iz prethodno navedenog se može uvidjeti da se materijalna značajnost mora odnositi, kako na veličinu, tako i na narav pogrešaka, propusta i pogrešnih prikaza. Za potrebe verifikacije osnovnih podataka prema NIM-u, pogrešni se prikaz treba smatrati materijalno značajnim ukoliko ima 5 %-tni ili veći utjecaj na preliminarni godišnji broj emisijskih jedinica besplatno dodijeljenih postrojenju sukladno članku 10. stavku 2. i 3. CIM-a²⁵.

Primjeri nesukladnosti s CIM-om koje se mogu smatrati materijalno značajnima:

- granice sustava za podpostrojenja nisu razgraničene sukladno CIM-u što utječe na izvještene osnovne podatke
- definicija proizvoda (koja se odražava u izvještenim NACE ili PRODCOM šiframa) ne odgovara stvarnom proizvodnom procesu i/ili točnom statusu izloženosti riziku od izmještanja proizvodnje u treće zemlje
- razvrstavanje postrojenja kao proizvođača električne energije nije točno.

Kada podaci sadrže pogrešne prikaze koji ne utječu izravno na dodjelu emisijskih jedinica jer podatke treba navesti samo u svrhu omogućavanja verifikatoru i nadležnom tijelu da izvrše provjere prihvatljivosti, primjerice za emisije pripisive podpostrojenjima s referentnom vrijednošću za proizvod, verifikator može ovaj pogrešni prikaz smatrati bez materijalnog značaja. Međutim, to ne oslobađa operatera obveze ispravljanja podataka. Osvrt na te pogrešne prikaze verifikator daje u obliku napomene u verifikacijskom izvješću.

Naposlijetku, verifikatori su svjesni činjenice da neki podaci nemaju utjecaj na besplatnu dodjelu emisijskih jedinica postrojenju – obvezniku, već na moguće buduće dodjele kod značajnih izmjena kapaciteta nakon 30. lipnja 2011. godine. Stoga, osnovne se podatke prema NIM-u, koji se odnose na početni instalirani kapacitet²⁶ mora uvijek smatrati onima koji utječu na dodjelu.

3.7 Verifikacijsko izvješće

Transparentnost i cjelovitost

Verifikacijsko izvješće mora biti cjelovito toliko da nadležno tijelo može razumjeti glavne faze provedenog verifikacijskog postupka, te da može dobiti jasnu sliku o kvaliteti operaterova izvješća o metodologiji i dostavljenim podacima. Dakle, samo verifikacijsko očitovanje nije dovoljno.

Verifikacijsko izvješće mora obuhvaćati procjenu izvješća o metodologiji i

²⁴ Mora se napomenuti da izračun konačne dodjele postaje moguć tek nakon što Komisija odredi međusektorski faktor korekcije, a što se, pak, događa tek nakon što sve države članice izvijeste Komisiju o svojim nacionalnim provedbenim mjerama, odnosno znatno kasnije od ovdje razmatrane verifikacije.

²⁵ To je preliminarna dodjela prije primjene faktora izloženosti riziku od izmještanja proizvodnje u treće zemlje, linearnog faktora ili međusektorskog jedinstvenog faktora korekcije.

²⁶ Tijekom prikupljanja osnovnih podataka prema NIM-u, iznošenje podatka o početnom instaliranom kapacitetu je obvezno samo za podpostrojenja s referentnom vrijednošću za proizvod.

o osnovnim podacima, nalaze strateške analize i analize rizika, te analize procesa, kao i konačno verifikacijsko očitovanje. Posebice treba uvrstiti napomene/komentare za sve nalaze koji mogu utjecati na mišljenje nadležnog tijela, odnosno za sve pogrešne prikaze i nesukladnosti koje operater nije mogao ispraviti.

Prilog sadrži manji predložak za verifikacijsko izvješće (odjeljak 5.1), kao i za verifikacijsko očitovanje (odjeljak 5.2). Države bi članice trebale uzeti u obzir uporabu ovoga predloška (prema potrebi, s preinakama) radi poštenog pristupa i osiguranja razumne minimalne količine informacija koje treba dostaviti za potrebe rada nadležnog tijela. Međutim, kada država članica odluči koristiti vlastiti predložak za izvješća s osnovnim podacima prema NIM-u, verifikacijsko očitovanje ili cijelo verifikacijsko izvješće također mogu biti na istom predlošku. Države bi članice trebale nastojati dostići istu razinu transparentnosti i cjelovitosti kao i primjenom predloška predloženog u ovom dokumentu.

4. POSEBNE TEME VEZANE ZA OSNOVNE PODATKE PREMA NACIONALNIM PROVEDBENIM MJERAMA (NIM)

4.1 Načela Provedbenih mjera Zajednice (CIM)

Svi verifikatori moraju razumjeti temeljna načela CIM-a. Najvažnija od njih navedena su u nastavku, a pojedinih o ovim temama moguće je naći u Uputama broj 1, 2, 3 i 5:

Važne teme i raspoloživi dokumenti s uputama

- podpostrojenja
- referentna vrijednost za proizvod
- nadomjesni pristupi dodjele (referentna vrijednost za toplinu, referentna vrijednost za gorivo, podpostrojenja procesnih emisija)
- značajna izloženost riziku od izmještanja proizvodnje u treće zemlje i njen utjecaj na pravila dodjele
- definicije novih pristupnika i obveznika
- mogućnost odabira početnog razdoblja (između 2005.-2008., i 2009.-2010. ili pristupi temeljeni na početnom instaliranom kapacitetu)
- razine povijesnih aktivnosti (temeljne na medijan vrijednosti početnog razdoblja, i/ili temeljene na instaliranom, dodanom ili smanjenom kapacitetu pomnoženom s faktorima iskorištenosti kapaciteta)
- načela određivanja početnog instaliranog kapaciteta, definicija značajnih promjena kapaciteta, definicija i primjena faktora iskorištenosti kapaciteta
- definicija proizvođača električne energije²⁷
- definicije mjerljive i druge topline
- definicija podpostrojenja procesnih emisija, uključujući načela povezana s otpadnim plinovima i primjenjivim ispravkom izračuna dodjele

²⁷ Temeljena na članku 3. točki u. EU ETS direktive, kao i uputama Komisije od 18. ožujka 2010. godine

- načela postupanja s prekograničnim tokovima topline
- definicija privatnog kućanstva i pripadajuća pravila dodjele
- razvrstavanja prema PRODCOM i NACE šiframa, te njihov utjecaj na razvrstavanje podpostrojenja prema izloženosti riziku od izmještanja proizvodnje u treće zemlje
- načela granica sustava referentnih vrijednosti za proizvod, podpostrojenja s nadomjesnim pristupom, te između podpostrojenja s referentnom vrijednošću za proizvod i podpostrojenja nadomjesnim pristupom
- načela pripisivanja podataka podpostrojenjima (o emisijama, ulazu goriva, prijenosu topline, proizvodnji, itd.).

4.2 Uvjetovanost posebnih kompetencija

Potrebe kod složenijih slučajeva

Sukladno potrebi verifikacije osnovnih podataka prema NIM-u posebnih postrojenja verifikator mora osigurati da njegova verifikacijska stručna skupina posjeduje kompetencije povezane sa sljedećim pitanjima:

- razumijevanje metoda određivanja neto tokova topline prihvatljivih za dodjelu emisijskih jedinica obuhvaćenih podpostrojenjem s nadomjesnim pristupom, kao i metoda za zamjenske podatke za mjerljivu toplinu, te izračun emisija povezanih s toplinom u kogeneracijskim postrojenjima (Upute br. 6)
- razumijevanje koncepata povezanih s podpostrojenjima procesnih emisija, otpadnim plinovima i ispravicima za u njima sadržani udio topline, spaljivanja na baklju i sigurnosnog spaljivanja na baklju, itd. (Upute br. 8).

Potom, nužno je znanje povezano s posebnostima određenog sektora kojega ne nude različite upute, ili ga samo djelomično pružaju Upute br. 9 kako slijedi:

- razumijevanje koncepta izmjenjivosti električne energije i topline
- znanje iz posebnih područja poput faktora CWT, te kako odrediti povezane razine aktivnosti, kao i ostale posebne referentne vrijednosti iz članka 11. i 12., te Priloga III. CIM-a
- razumijevanje eksperimentalne verifikacije kapaciteta, uključujući poznavanje sektorski posebnosti radi utvrđivanja uobičajenih načina rada odgovarajućeg postrojenja ili podpostrojenja.

4.3 Definicije proizvoda i podaci o proizvodnji

Glavno pitanje verifikacije osnovnih podataka prema NIM-u jest provjera podataka o proizvodnji, koja čini temelj izračuna povijesnih razina aktivnosti potrebnih za određivanje preliminarnog broja emisijskih jedinica za besplatnu dodjelu. Time su obuhvaćena sljedeća dva aspekta:

- a) kvalitativne provjere: je li operater odabrao valjanu referentnu vrijednost, odnosno: spadaju li proizvodi pod

odgovarajuću definiciju iz Priloga I. CIM-a²⁸

b) godišnja količina proizvoda.

Kako bi odgovorio na točku a), verifikator će morati razumjeti relevantne Definicije proizvoda iz CIM-a, kao i primijenjena razvrstavanja prema PRODCOM i NACE šiframa. U slučaju neslaganja oko razvrstavanja proizvoda, verifikator od državnog ureda za statistiku države članice u kojoj se nalazi postrojenje treba tražiti pojašnjenje. Nadalje, operater treba dostaviti dokaze o podacima koje je dostavio u postupku prikupljanja podataka u ime europskih sektorskih udruženja, što je dovelo do krivulja referentnog vrednovanja za određivanje referentnih vrijednosti za proizvod koje se temelje na intenzitetu stakleničkih plinova kod deset posto (10 %) najdjelotvornijih postrojenja u EU.

**Razvrstavanje
proizvoda**

Za određivanje kvantitativnih podataka o proizvodnji (uključujući podatke o prodaji topline), operater će obično biti u mogućnosti dostaviti brojke iz financijsko-računovodstvenih podataka sadržanih u, primjerice, fakturama, dopremnicama, i/ili postupnicima proizvodnje. Često će dostavljeni podaci biti pohranjeni u elektroničkim bazama podataka. Verifikator treba uzeti u obzir sljedeća pitanja:

- kod podataka o povijesnoj razini aktivnosti, važna je količina proizvedenog utrživog proizvoda; ukoliko se koriste podaci o prodaji, isti se moraju ispraviti za godišnje promjene na zalihama kako bi se odredili podaci o proizvodnji; jednako tako, ukoliko se financijske godine ne poklapaju s kalendarskom godinom, potrebno je načiniti odgovarajuća usklađivanja
- verifikator može uzeti u obzir rezultate vanjskih neovisnih revizija obavljenih za potrebe poreznih ili carinskih nadležnih tijela, ili u kontekstu financijskih propisa. Međutim, odgovornost je verifikatora da procijeni je li oslanjanje na takve revizijske ocjene opravdano u smislu djelokruga i tražene razine jamstva za verifikaciju osnovnih podataka prema NIM-u. Ukoliko je nužno, verifikator će morati provesti dodatne verifikacijske postupke.

**Uzimanje u
obzir rezultata
financijskih i
drugih revizija**

4.4 Primjena elemenata obrasca

Obrazac za unos osnovnih podataka prema NIM-u kojega je pripremila Komisija²⁹ sadrži nekoliko korisnih elemenata koji bi trebali pomoći operateru pri unosu Podataka. Međutim, isti bi elementi mogli pomoći i verifikatoru u ispunjavanju uvjeta cjelovitosti te kod provjera prihvatljivosti.

U nastavku je navedeno nekoliko mogućnosti.

- Obrazac je osmišljen tako da je teško previdjeti neka važna polja, počevši od početka te nastavljanjem dalje kroz obrazac, pa sve do kraja. Ondje gdje unos nije bitan zbog unosa u drugim poljima, ta mjesta obično postanu obilježena sivom bojom. Treba zapamtiti da to, ipak, ne sprječava operatera da unese podatke u to polje. Isto tako, podaci koji su uneseni prije no što je polje postalo sivo, ne uklanjaju se odmah. Stoga, verifikator treba provjeriti nalaze li se u sivo obojenim poljima podaci, što bi moglo dovesti do nereda u formuli za izračun. Nadalje, verifikator može jednostavno provjeriti nedostaju li podaci, i to pregledom sadrže li sva žuto obojena polja (kako su označena "obvezna" polja³⁰) podatke.

²⁸ Definicije su pobliže pojašnjene u Uputama br. 9.

²⁹ Države članice mogu koristiti vlastite obrasce, pa se u tom slučaju može zanemariti ovaj odjeljak.

³⁰ 'Obvezno' znači 'obvezno, ukoliko je to pitanje važno za ovo postrojenje'.

- Radni listovi obrasca pod nazivom "A_InstallationData" (A_PodaciOPostrojenju), "F_ProductBM" (F_RefVrijednostZaProizvod) i "G_Fall-back" (G_Nadomjesno) imaju "oznake za nepotpunost". To znači da ukoliko su podaci uneseni u taj radni list bez nekih dijelova koji nedostaju za izračun dodjele, pripadajuća hiperveza u navigacijskom području na vrhu stranice postaje obilježena crvenom bojom.
- U mnogim slučajevima, u neposrednoj blizini³¹ kućice u kojoj nedostaju podaci pojavljuju se poruke poput "nepotpuno!". Neke druge poruke o pogreškama popisane su u radnom listu "B_Guidelines & conditions" (B_Upute i uvjeti). One poruke koje ovdje nisu navedene trebale bi biti razumljive same po sebi.
- Ukoliko je za izračun potrebno više parametara a neki su od njih nepotpuni, za predmetni se izračun neće pokazati rezultat.
- Međutim, sve što je navedeno u prethodnim točkama ne pruža 100 % jamstvo za potpunost podataka, budući da obrazac Komisije iskazuje poruke s pogreškama samo kod onih najvažnijih dijelova.
- Kao dodatna pomoć, u mnogim je dijelovima obrasca podatke moguće iskazati u postocima ili kao apsolutne brojeve. U tim je slučajevima lako moguće napraviti provjeru dosljednosti uočavanjem slažu li se ukupni iznosi 100 %.
- Slično tomu, pripisivanje emisija, unosa goriva i topline podpostrojenjima s nadomjesnom metodom sadrže provjeru zbrojeva kojima se pokazuje je li postignut 100 %-tni pripis.

³¹ Poruka se obično pojavljuje u kućici na desno ili ispod kućice s pogreškom

5. PRILOG

5.1 Glavni elementi verifikacijskog izvješća

Preporučuje se da izvješće verifikatora sadrži najmanje sljedeće informacije:

- Ime i adresa verifikatora
- Ime i adresa svakog stručnjaka uključenog u verifikaciju, kao i njegova uloga u verifikacijskom postupku
- datum i duljina trajanja verifikacijskih aktivnosti³²
- naziv i adresa postrojenja
- jedinstveni identifikacijski broj postrojenja
- kontakt osoba u postrojenju odgovorna za izvješće s osnovnim podacima prema NIM-u (ime i adresa, broj telefona i adresa elektroničke pošte)
- popis dokumenata koje je dostavio operater
- pregled glavnih aktivnosti verifikatora, uz opis pristupa i glavnih nalaza:
 - rezultati strateške analize
 - rezultati analize rizika
 - verifikacijski plan (ukoliko je u obliku kontrolne liste s rezultatima, može ga se koristiti izravno kao dokaz provedbe u nastavku navedenih točaka)
 - rezultati procjene izvješća o metodologiji (odgovori na pitanja navedena u odjeljku 3.3)
 - rezultati provjere aktivnosti vezanih za protok podataka i sustave kontrole
 - rezultati provjere osnovnih podataka
 - ostali nalazi za koje se tijekom analize postupka iznašlo da su bitni
- sažetak koji naglašava glavne razloge koji su doveli do predmetnog verifikacijskog mišljenja
- verifikacijsko očitovanje kako je predloženo u odjeljku 5.2
- datum i potpis.

³² Posebice treba navesti vrijeme provedeno u obilasku industrijskih objekata/postrojenja.

5.2 Prijedlog verifikacijskog očitovanja

5.2.1 Opći dio:

[Naziv i adresa operatera] (u daljem tekstu "operater") postrojenja [naziv postrojenja] (u daljem tekstu "postrojenje") s jedinstvenim identifikacijskim brojem [jedinstveni identifikacijski broj iz obrasca] je podnio izvješće s polazišnim podacima za potrebe ustanovljavanja nacionalnih provedbenih mjera temeljem članka 7. Odluke u skladu s člankom 10a. stavkom 1. EU ETS direktive (u daljem se tekstu ova Odluka naziva "CIM"). Datum ovoga izvješća (njegove završne verzije) je [xx.yy.2011.] a sadržano je u datoteci pod nazivom [xxxxxx.xls]. Izvješće je pripremljeno uz pomoć elektronskog obrasca kojega je priredila Europska komisija/država članica. Zajedno s izvješćem o polazišnim podacima, sukladno članku 7. stavku 7. CIM-a, dostavljeno je i izvješće o metodologiji, s datumom (njegove završne verzije) [xx.yy.2011.], sadržano u datoteci pod nazivom [xxxxxxx.doc]. Sukladno članku 8. CIM-a, [ovdje navesti i odgovarajuće Upute Europske Komisije] [te relevantne nacionalne propise], načinili smo procjenu gore navedenog izvješća o polazišnim podacima i izvješća o metodologiji. Verifikacija je provedena u svrhu potvrde da:

- sadržaj i kvaliteta izvješća o metodologiji udovoljavaju uvjetima iz članka 7. CIM-a, te
- temeljem ovoga izvješća o metodologiji, da su dostavljeni podaci u izvješću o polazišnim podacima bez pogrešaka materijalne značajnosti.

[Ovdje treba uvrstiti jedan od tekstova predloženih pod 5.2.2 do 5.2.4]

[Ukoliko je verifikacijsko mišljenje pozitivno, potrebno je prikazati odgovarajuće važne podatke:]

U nastavku navedeni podaci se potvrđuju kao verificirani:

Vrsta podpostrojenja ³³	Povijesna razina aktivnosti – HAL [jedinica] ³⁴	Ispravci ³⁵	Napomene

Prema potrebi, kao verificirani potvrđuju se sljedeći podaci važni u odnosu na privatna kućanstva³⁶:

- medijan emisija povezanih s kućanstvima: t CO2/godišnje
- medijan topline dostavljene kućanstvima: TJ/godišnje

[Datum i potpis ovlaštenog predstavnika verifikatora]

³³Uvrstiti nazive sukladno nazivima podpostrojenja navedenim u izvještajnom obrascu Komisije

³⁴ Povijesna razina aktivnosti izračunata u izvještajnom obrascu Komisije u odjeljku K.IV kao "Ukupna povijesna razina aktivnosti (HAL), koju tvore medijan početnog razdoblja, te primjena članka 9. stavka 6. i 9., prema potrebi".

³⁵ Ovdje je potrebno navesti faktore koji uzimaju u obzir zamjenjivost el. energije i topline, ispravak za uvoz topline iz postrojenje koja nisu obuhvaćena ETS-om, kao i ispravak za VVK i VKM kako je navedeno u odjeljku K.IV izvještajnog obrasca Komisije

³⁶ Kako je navedeno u odjeljku K.III.7 izvještajnog obrasca Komisije.

5.2.2 Pozitivno verifikacijsko mišljenje

Temeljem provedenog postupka, mišljenja smo da

- izvješće o polazišnim podacima koje se temelji na metodologiji utvrđivanja podataka opisanoj u pripadajućem izvješću o metodologiji ne sadrži pogreške materijalne značajnosti te da predstavlja vjeran prikaz polazišnih podataka postrojenja; kao i da pripadajuće izvješće o metodologiji opisuje metodologiju primijenjenu za utvrđivanje podataka sadržanim u izvješću o polazišnim podacima u skladu sa zahtjevima CIM-a, kao i povezanim dokumentima s uputama koje je priredila Europska komisija.

5.2.3 Pozitivno verifikacijsko mišljenje s komentarima

Kao i pod 5.2.2, ali sa sljedećim dodatkom:

Prema našim nalazima, izvješće o polazišnim podacima i/ili izvješće o metodologiji sadrži nesukladnosti s relevantnim pravnim odredbama. Utvrđene nesukladnosti su manje značajne i smatra se da nemaju utjecaj na materijalnu značajnost podataka iznesenih u izvješću.

[Potrebno je priložiti popis utvrđenih spornih pitanja.]

5.2.4 Negativno verifikacijsko mišljenje

Temeljem provedenog postupka, mišljenja smo da polazišni podaci ne mogu biti verificirani jer:

[Odabрати najmanje jednu od sljedećih stavki:]

- operater nije dostavio dovoljno podataka;
- izvješće o metodologiji nedostatno opisuje metodologiju primijenjenu za određivanje podataka sadržanih u izvješću o polazišnim podacima;
- izvješće o metodologiji sadrži elemente koji ne udovoljavaju uvjetima CIM-a, a smatra se da te utvrđene nesukladnosti imaju materijalnu značajnost;
- izvješće o polazišnim podacima temeljeno na metodologiji određivanja podataka opisanoj u pripadajućem izvješću je pogrešno prikazano; (drugi razlozi).

[Potrebno je priložiti popis utvrđenih spornih pitanja.]

5.3 Eksperimentalna verifikacija kapaciteta

Dodatne aktivnosti za verifikatore

Kada se početni instalirani kapacitet podpostrojenja ne može odrediti uz pomoć mjesečnih podataka o proizvodnji, sukladno članku 7. stavku 3. CIM-a treba provesti takozvanu "eksperimentalnu verifikaciju kapaciteta". Iako to samo po sebi nije dio verifikacije osnovnih podataka prema NIM-u, Provedbene mjere Zajednice (CIM) nalažu da se mora provesti "pod nadzorom verifikatora". Prema tome, u nastavku se nalaze neke upute.

Za utvrđivanje početnog instaliranog kapaciteta podpostrojenja uz pomoć "eksperimentalne verifikacije", točno određeno se ispitivanje u stvarnim uvjetima odvija 48 sati pod nadzorom verifikatora. Preporučljivo je savjetovati se s nadležnim tijelom vezano za parametre koji se primjenjuju za takvo ispitivanje. Nakon 48 sati proizašla razina aktivnosti se tada pretvara u godišnji kapacitet pod pretpostavkom da postrojenje radi 720 sati mjesečno, 12 mjeseci godišnje.

Verifikator treba biti prisutan tijekom ovoga ispitivanja i osigurati da se dogovoreni parametri proizvodnog procesa i primjenjuju. Verifikator treba prikupiti dokaze koji potvrđuju proizvedenu količinu, kao i da proizvod udovoljava specifikaciji granica relevantnog podpostrojenja.

Sve relevantne parametre ispitivanja poput trajanja, točne vrste proizvoda, uspostavljanje relevantnih varijabli procesa treba definirati i dogovoriti prije samog ispitivanja. Ukoliko je to potrebno, verifikator³⁷ se savjetuje s neovisnim i kompetentnim stručnjakom za industrijski sektor kako bi osigurao da su dogovoreni parametri uobičajeni za predmetni sektor te da će dovesti do reprezentativnog rezultata. Ispitni parametri moraju biti dokumentirani na razini pojedinosti koja je dovoljna da omogući zaposlenicima postrojenja da obave ispitivanje bez dodatnih uputa najmanje 48 sati. Dogovorene ispitne parametre treba zabilježiti u izvješću o metodologiji.

Postavljanje uvjeta reprezentativnog eksperimenta

Primjeri odgovarajućih parametara koje treba utvrditi

1. Stroj za papir obično može proizvesti različite vrste papira (s razlikom u površinskoj masi, boji, premazu...). Svaka se vrsta može proizvesti uz pomoć različitih procesnih parametara, poput npr. različitih kombinacija brzine procesa i temperature sušenja. Međutim, postrojenje obično razvije optimalni ili željeni "recept" za svaku vrstu temeljem iskustva. Kada takvo iskustvo još ne postoji, proizvođač stroja može dati prijedloge.

2. Za proizvodnju miješanih granuliranih gnojiva, različite smjese raznovrsnih sirovina mogu dovesti do istog udjela nutrijenta (odnosno, istog utrživog proizvoda). Neki sastavni dijelovi dovode do boljeg (tj. bržeg) rasta granula i nižeg stupnja unutarnjeg recikliranja nego drugi. Prema tomu, količina koju treba podvrgnuti obradi u sušioniku (koji predstavlja moguće usko grlo) i potrošnja energije biti će niže, a moguća će stopa proizvodnje biti veća nego u slučaju drugih omjera smjese.

U oba primjera različite će vrste proizvoda dovesti do različitih rezultata kapaciteta proizvodnje, uz dodatni utjecaj procesnih parametara primijenjenih na određenu vrstu proizvoda. Prema tomu, minimalni utvrđeni uvjeti za ispitivanja kapaciteta uključivali bi odabir proizvoda, što bi trebalo podrazumijevati uobičajenu vrstu (tj. proizvod koji se najčešće proizvodi), te cjeloviti (tj. zaposlenicima dovoljno razumljiv) skup parametara proizvodnje koji se inače primjenjuju za tu vrstu proizvoda, a što često podrazumijeva najekonomičniji "recept" koji ne dovodi do praktičnih problema u radu postrojenja. Takav "recept" u obzir uzima aspekte okolišne dozvole, kao i

³⁷ To je sukladno općem uvjetu da verifikatora mora jamčiti da posjeduje sve kompetencije potrebne za predmetni zadatak.

sigurnosne upute te iskustvo zaposlenika o tome kako izbjegavati zastoje u proizvodnji.

5.4 Popis raspoloživih Uputa

Uz pomoć svojih savjetnika, Komisija je pripremila sljedeće dokumente s uputama³³:

- Upute br. 1 – opće upute: ove upute pružaju sveobuhvatni pregled postupka dodjele i objašnjavaju osnove metodologije dodjele;
- Upute br. 2 – upute za metodologije dodjele: ove upute objašnjavaju na koji način djeluje metodologija dodjele te opisuju njena glavna obilježja;
- Upute br. 3 – upute za prikupljanje podataka: ove upute objašnjavaju koje su podatke operateri dužni dostaviti nadležnim tijelima te kako prikupiti te podatke; isto tako, one slijede strukturu obrasca za unos podataka koga je pripremila Europska komisija;
- (Ovaj dokument) Upute br. 4 – upute za verifikaciju podatka koji se prikupljaju sukladno Nacionalnim provedbenim mjerama: ove upute objašnjavaju postupak verifikacije koji se tiče prikupljanja podataka sukladno Nacionalnim provedbenim mjerama;
- Upute br. 5 – upute za izloženost riziku od izmještanja proizvodnje u treće zemlje (*carbon leakage*): ove Upute prikazuju navedeno pitanje te kako ono utječe na izračun besplatne dodjele emisijskih jedinica;
- Upute br. 6 – upute za prekogranične tokove topline: one objašnjavaju djelovanje metodologija za dodjelu emisijskih jedinica u slučaju prijenosa topline preko 'granica' postrojenja;
- Upute br. 7 – upute za postrojenja-nove pristupnike i zatvaranja postrojenja: ove su upute namijenjene za objašnjenje pravila dodjele za nova postrojenja, kao i postupanja u slučaju zatvaranja postrojenja;
- Upute br. 8 – upute za otpadni plin i podpostrojenja procesnih emisija: ovaj dokument donosi objašnjenje metodologije dodjele kod podpostrojenja procesnih emisija, posebice što se tiče obrade otpadnog plina;
- Upute br. 9 – upute vezane za posebnosti industrijskih sektora: ove upute donose opširan opis referentnih vrijednosti za proizvod kao i granice sustava svake referentne vrijednosti za proizvod navedene u CIM-u.

³⁸ Preneseno iz Uputa br. 1